

## ΤΡΙΤΗ ΓΝΩΜΗ

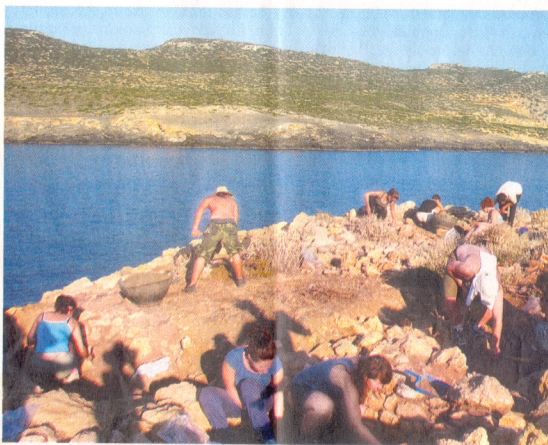
# Ανασκαφικός τουρισμός

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

**Ε**νας 69χρονος Άγγλος, πρώην ναυτικός στο αμερικανικό ναυτικό, δήλωσε φέτος για πρώτη φορά ενδιαφέρον να παρακολουθήσει τις ανασκαφές στα Αντικύθηρα. Στην ίδια ομάδα θα είναι και ένας πολιτικός μηχανικός, ένας γεωπόνος, άνθρωποι διαφορετικής προέλευσης, ηλικίας, οικονομικής δυνατότητας, με κοινό πάθος: την αρχαιολογική ανασκαφή. Πρέπει να ενισχυθεί το ενδιαφέρον τους ή όχι; Οι απαντήσεις είναι τρεις: ναι, ναι μεν αλλά, όχι. Η τρίτη κατά σειρά δεν αποτελεί ούτε αντικείμενο συζήτησης. Δεν εμπίπτει καν στον διαχωρισμό αναχρονισμός - πρωτοπορία. Δηλώνει μόνο άρνηση και εμπλοκή σε ψυχοπαθολογικές καταστάσεις για τις οποίες είναι αρμόδια άλλη επιστήμη. Η δεύτερη απάντηση, που εμφανίζεται ισορροπημένη, υπερασπιστής του μέτρου και της σύνεσης, φλερτάρει πολύ συχνά με την τρίτη. Γέρνει, με διαλλακτικό επικάλυμμα, προς την άρνηση, την αντίσταση σε οτιδήποτε ανοίγει ένα «κλειστό επάγγελμα» στην κοινωνία. Σε αυτήν την περίπτωση, ο φόβος μπροστά στην κοινωνικοποίηση των αρχαιοτήτων, βαφτίζεται διάσωση και προστασία. Η πρώτη, θετική απάντηση - στάση εμπεριέχει όρους και όρια, με την προϋπόθεση όμως να διευκολύνουν και όχι να παρεμποδίζουν ό,τι αποκαλείται αρχαιολογικός (ή και ανασκαφικός) τουρισμός.

Είναι πολλοί οι φορείς (με επικεφαλής την κίνηση πολιτών «Διάζωμα») και τα άτομα (επιστήμονες αρχαιολόγοι) που συντάσσονται προς αυτή την κατεύθυνση. Ο διάλογος δεν είναι καινούργιος, είναι σε εξέλιξη χρόνια τώρα. Όμως μια ερώτηση οκτώ βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ προς τον υπουργό Πολιτισμού (στις 7/7), στην οποία του ζητούν να παρέμβει «προκειμένου να ακυρωθεί το πρόγραμμα συμμετοχής τουριστών, έναντι οικονομικού αντιτίμου, στο έργο της ανασκαφής και της συντήρησης των αρχαιοτήτων, στην αρχαία Μεσσήνη, που αποτελεί βάνουσα προσβολή για την πολιτιστική μας κληρονομιά», έφερε το θέμα ξανά στην επιφάνεια.

Η «προσβολή» (κατά τον ΣΥΡΙΖΑ πάντα) έχει το όνομα μεγάλου ξενοδοχειακού συγκροτήματος της Πύλου, του Costa



Εθελοντές συμμετέχουν στην ανασκαφή στα Αντικύθηρα.

Navarino. Η αρθρογραφία της «Κ» (στις 8/7 και στις 13/7), τροφοδότησε μια εσωτερική αλληλογραφία. Ανάμεσα στις ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις και η πρόταση δυο αρχαιολόγων, του Αρη Τσαραβόπουλου (γνωστού για την 20ετή ανασκαφική δουλειά του στα Κύθηρα - Αντικύθηρα) και της συνεργάτιδάς του Γκέλυς Φράγκου, που αναφέρεται στην «βιώσιμη ανάπτυξη "Έκασμένων" αρχαιολογικών χώρων και στη συμβολή τους στις τοπικές οικονομίες». Η συγκροτημένη πρότασή τους «έχει στόχο να αναδείξει τη δυνατότητα συμβολής των αρχαιοτήτων στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε ορισμένες περιοχές της χώρας μας». «Προβλέπει», όπως σημειώνουν, «την αυτοχρηματοδότηση ανασκαφών μέσω "διακοπών εργασίας" (working holidays), οι οποίες θα γίνονται με εθελοντές που θα πληρώνουν τα έξοδά τους, καθώς και ένα κόστος συμμετοχής. Αυτό θα τους εξασφαλίζει το δικαίωμα να ανασκάπτουν, υπό την επίβλεψη Ελλήνων αρχαιολόγων και με τις προδιαγραφές της αρχαιολογικής ανασκαφής».

Γιατί σε μια χώρα τόσο πλούσια σε

αρχαιότητες, υπάρχει μεγάλη απροθυμία στην έκθεσή τους, στην αξιοποίησή τους ως μοχλού ανάπτυξης; Γιατί η συμμετοχική διαδικασία έχει ως ανακλαστική αντίδραση την καταστροφή και όχι την τόνωση των δεσμών με την ελληνική κοινωνία αλλά και τη διεθνή κοινότητα; Η πραγματική ζωή και η πραγματική οικονομία προστατεύουν τα μνημεία όπως υποστηρίζει ο Σταύρος Μπένος, ιδρυτής του «Διάζωματος», προσβλέποντας σε μια «μεγάλη κοινωνική συμμαχία, που προσπαθεί να εντάξει όλες τις υγιείς δυνάμεις συμπεριλαμβανομένων και της επιχειρηματικής κοινότητας».

Η καλλιέργεια της σχέσης, της αγάπης και του σεβασμού, με ό,τι συνθέτει την πολιτιστική ταυτότητα της χώρας, δεν γίνεται ούτε με απαγορεύσεις ούτε με αστυνομεύσεις. Ο ξένος επισκέπτης είναι ένας εν δυνάμει φιλέλληνας. Εξαρτάται ποια στάση θα κρατήσουμε απέναντί του: θα τον αντιμετωπίσουμε φιλόξενα ή με καχυποψία; Θα τον υποδεχτούμε σαν περιγνητή ή σαν αρχαιοκάπηλο; Όπως επισημαίνει η αρχαιολόγος Νένη Γαλανίδου, επιστημονική υπεύθυνη της σειράς «Δημόσια Αρχαιολογία»

(εκδ. Καλειδοσκόπιο), οι «ανοιχτές ανασκαφές είναι πάγια διεθνής πρακτική και για τη χώρα μας μια ευκαιρία να δημιουργήσει καινούργιους φιλέλληνες». Οι συμμετέχοντες «θα γίνονται ζωντανό διαφημιστές του αρχαιολογικού χώρου και της περιοχής προσελκύνοντας κάθε χρόνο περισσότερους επισκέπτες», υπογραμμίζουν στην πρότασή τους οι Α. Τσαραβόπουλος - Γκ. Φράγκου.

Για τη διαμόρφωση και συντήρηση αρχαιολογικών χώρων δαπανώνται χρήματα χωρίς να υπάρχει στη συνέχεια μέριμνα για την απόσβεσή τους. Οι δυο επιστήμονες αναφέρουν ως παραδείγματα τον αρχαιολογικό χώρο της Καρθαίας στην Κέα, στον οποίο επενδύθηκαν περισσότερα από 1,5 εκατομμύριο ευρώ, χωρίς όμως να προβλεφθεί να υπάρχει εύκολη πρόσβαση στην περιοχή, και το Εμπορείο στη Χίο για τη διαμόρφωση του οποίου δαπανήθηκαν εξίσου πολλά χρήματα χωρίς να ενισχυθεί η επισκεψιμότητά του.

Άλλοτε από έλλειψη πληροφόρησης, άλλοτε από αδυναμία πρόσβασης, το κοινό αγνοεί πολλούς αρχαιολογικούς χώρους. Δεν είναι λίγοι αυτοί που «βρίσκονται σε περιοχές στις οποίες δεν υπάρχει για παραγωγικούς τομείς, με συνέπεια να ακολουθούν μια συνεχή, εμφανή και έντονη πορεία ερήμωσης». Η πρόταση περιλαμβάνει τη δημιουργία «ζωντανών αρχαιολογικών πάρκων, που θα μπορούσαν να δώσουν στους χώρους αυτούς μια νέα ευκαιρία να αναβιώσουν. Στη διαμόρφωσή τους θα συμβάλουν οι επισκέπτες, οι οποίοι θα έχουν τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται και από θεατές να μετατρέπονται σε δράντα υπόκειμενα».

Δεν είναι μόνο οι τουρίστες που αναζητούν έναν εναλλακτικό τρόπο διακοπών ούτε η διεθνής κοινότητα των φοιτητών Αρχαιολογίας και άλλων παρεμφερών ειδικοτήτων που αναζητούν την ανασκαφική εμπειρία, την εμπλοκή (υπό όρους και επιτήρηση ασφαλώς) με έναν κόσμο ανεξάντλητο που αποκαλύπτεται διαρκώς, ανά τους αιώνες. Είναι κυρίως η σχέση με την κοινωνία που εξελίσσεται, που δεν περιορίζεται στον θεατή και στο θέαμα, αλλά αποκτά δυναμική, καλλιέργει δεσμούς, προσπορίζεται όφελ.